

III. TÁBLA

A posztkonvencionális politikai cselekvések összekapcsolódása ifjúságcentrista fiatalok körében. Guttman skála (N=108)

Posztkonvencionális cselekvés itemjei	%	N
0-semmi	18,5	20
1-aláírások gyűjtése	13,0	14
2-sztrájk, bojkott	15,7	17
3-engedélyezett politikai demonstráció	25,9	28
4-bérleti díj, adófizetési díj megtagadása	4,6	5
5-polgári kezdeményezések	5,6	6
6-közlekedési demonstráció	6,5	7
7-vadsztrájk	0,9	1
8-fegyver és robbanó eszközök használata	1,9	2
9-erőszak alkalmazása más személyekkel	0,9	1
99-hibás adat	6,5	7

A táblázatból azt látjuk, hogy a politikai cselekvés kibővül a más személyek elleni erőszakkal, illetve növekszik azoknak aránya, akiknél a politikai cselekvések erőszakos formái is bekerülnek a cselekvési repertoárba.

Gábor Kálmán

FELMÉRÉS A SZÁMALK TANFOLYAMAIT LÁTOGATÓK KÖRÉBEN

Az Oktatáskutató Intézet 1994 végén kérdőíves felmérést végzett a Számalk tanfolyamait 1989 és 1994 között elvégzőket reprezentáló körében. A volt hallgatókat a tanulmányi osztály által rendelkezésünkre bocsátott listán szereplők közül véletlenszerűen választottuk ki, ily módon mintegy 1000 volt hallgatót kerestünk fel postai úton kiküldött kérdőívünkkel. A kiküldött ívek közül 194 került feldolgozásra, az alábbiakban az ezekből nyert adatokat foglaljuk össze.

A kérdőívet visszaküldők között két domináns csoport jelent meg leginkább: a felsőfokú számítógép-programozóké, rendszerprogramozóké, valamint az alacsony szintű számítógép-kezelői ismereteket elsajátítóké.

A Számalk tanfolyamaira jelentkezők célja leggyakrabban egy konkrét munkahelyhez, munkakörhöz kapcsolódó elvárás volt: a jelentkezők több, mint fele számolt be arról, hogy egy jobb beosztás, vagy jobb munkakör reményében látott a tanfolyam elvégzéséhez. Ugyanakkor a kérdőívet visszaküldők egyharmadánál – sok esetben a kívülről jövő motivációt erősítve – egyfajta belső célkitűzés is szerepet játszott, az esetek egyharmadában ugyanis a válaszadót tudásának bővítése (is) arra készítette, hogy a szóban forgó tanfolyamra járjon.

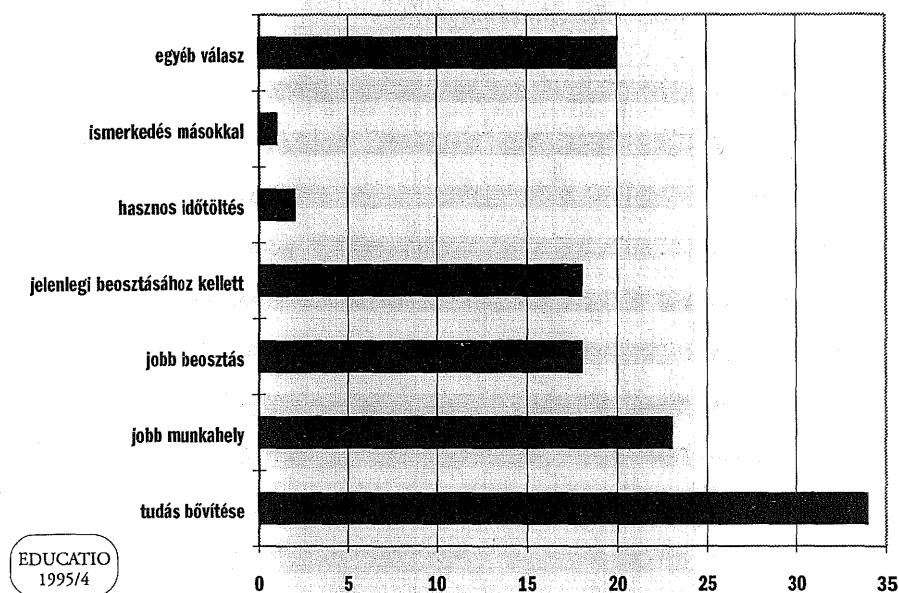
A célok tekintetében nem mutatkozik különbség aszerint, hogy valaki alap-, közép- vagy felsőfokú végzettséget jelentő tanfolyamra járt-e, úgy tűnik azonban, hogy az idő előrehaladtával a (jobb) munkahely reménye valamivel fontosabbá vált a tanfolyamra jelentkezők motivációs rangsorában, mint a jobb, vagy magasabb beosztásba való bekerülés.

A kérdezettek 62 százaléka maradéktalanul elérte célját, további egynegyedük pedig részben mutatkozott elégedettnak. Mindössze a válaszadók egytizede jelezte, hogy az elvégzett tanfolyam nem felelt meg a jelentkezéskor támasztott elvárásainak. Elsősorban azok csalódtak valamivel jobban, akik egy új beosztás reményében kezdtek el tanulni, s a középfokú

végzettséget szerzők tűntek a leginkább elégedettnek, közülük senki sem válaszolt úgy, hogy teljes egészében elégedetlen volt a tanfolyam eredményével.

1. ÁBRA

*Mi volt a célja a Számalk tanfolyamának elvégzésével? (a válaszok százalékos megoszlása)**

* a többféle válaszlehetőség miatt a válaszok összege meghaladja a 100-at

Ugyanakkor az is igaz, hogy a kitűzött célok elérése nem kizárólag az elvégzett tanfolyam függvénye, mindenesetre erőteljes összefüggés mutatkozik a sikeresség vagy sikertelenség és a tanfolyam megítélése között. Válaszában a kérdezettek közül minden hatodik hallgató kifejezte: a tanfolyam elérése alig vagy egyáltalán nem járult hozzá céljai elérésében, s ők többségükben ténylegesen is kudarcot vallottak a kitűzött célok terén. Többségében vannak azonban azok, akik sokat köszönhetnek a Számalk tanfolyamának: a válaszok több mint fele azt sugallja, hogy a kérdéses oktatás nagy mértékben vagy elég nagy mértékben segítette a hallgatókat céljaik elérésében, s különösen azok vélekednek így, akik a maguk által (vagy mások által) támasztott követelményeknek maradéktalanul meg tudtak felelni.

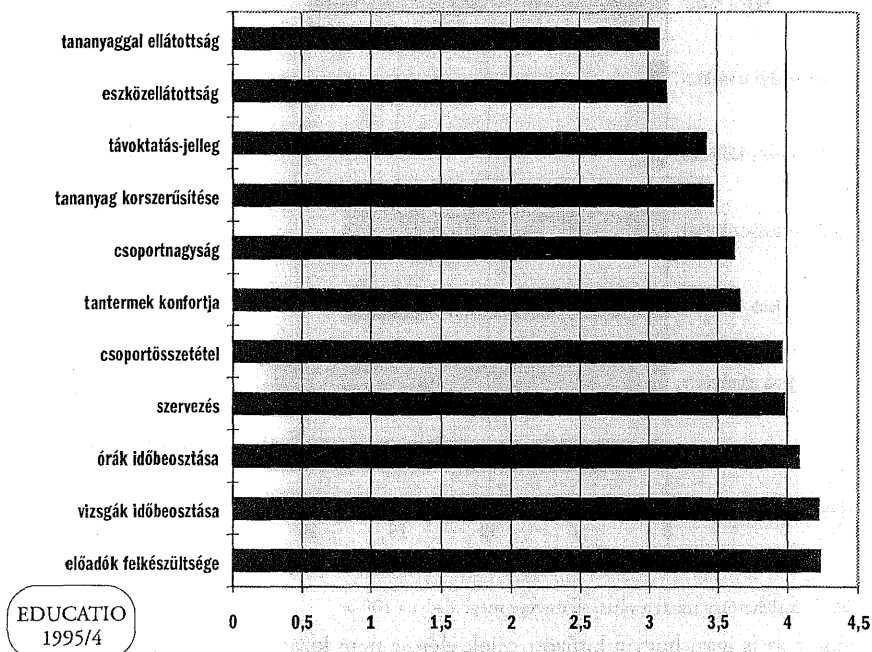
Úgy tűnik tehát, hogy a résztvevők nagy része többé-kevésbé elégedett volt a Számalk által szervezett tanfolyammal, amit az is igazol, hogy 79 százalékuk már másoknak is ajánlotta ezt az oktatási intézményt. Még magasabb ez az arány azok körében, akik – legalább részben – elégedettek voltak a tanfolyam megtérülésével.

Az iskola tanfolyamainak részletesebb megítéléséhez 11 olyan szempontot soroltunk fel, amelyeknek mindegyike fontos lehet az összbenyomás kialakításához. Ezek között szerepeltek konkrétan a tananyaggal, a taneszközökkel kapcsolatos szempontok, s olyanok is, amelyek ugyan közvetlenül nem befolyásolják a tanfolyam tartalmi részének a megítélését, de járulékos tényezőként mindenképpen szerepet játszanak a Számalkról alkotott összkép kialakításában. A válaszadás során a kérdezettek az iskolában szokásos módon, 1-től 5-ig osztályozhattak.

Előre kell bocsátani, hogy a válaszok egy része – amint azt a kérdezettek jó része kifejtette – az akkori helyzetre vonatkozik, s miután a válaszadók között szép számmal akadnak olyanok, akik pár éve végezték el a tanfolyamokat, s azóta nem igazán hallottak az intézményről, így az értékelés során érdemes figyelembe venni az azóta történt intézményi változtatásokat.

2. ÁBRA

A Számalk-tanfolyam egyes jellemzőinek megítélése

Általában elmondható, hogy a válaszadók elégedettek voltak a Számalk teljesítményével és a tanfolyam számára biztosított körülményekkel, néhány szempontot azonban a többen kritikusabban ítélték meg. A volt hallgatók a legkedvezőbbre az előadók szakmai felkészültségét és a vizsgák időbeli elosztását értékelték, s ugyancsak sokak számára volt megfelelő az órák időbeosztása, a szervezés (adminisztráció) lebonyolítása és a csoportok tudás, végzettség, életkor stb. szerinti összetétele. A komfortosságról és a csoportnagyságról már valamivel jobban megoszlottak a vélemények, ez utóbbit különösen a felsőfokú végzettségűek értékelték az átlagosnál kedvezőtlenebbül.

Alapvetően három olyan szempont volt, amely a közepeshez közelítő osztályzatot kapott, s ezek mindegyike a tananyag, az eszközök korszerűségére, napi követelményekhez való igazítására utal. Úgy tűnik, hogy ezek mentén a szempontok mentén sokan bírálják a Számalkot, bár hozzá kell tennünk, hogy éppen ezek a szempontok azok, amelyek leginkább változhattak az elmúlt évek során. A pozitív irányú változásra utal valamelyest az a tény, hogy a tananyaggal való ellátottsággal a mostanában végzettek valamivel elégedettebbek voltak, mint a pár éve a Számalk tanfolyamaira járók. A felsorolt szempontok az átlagosnál kritikusabb megítélést kaptak a férfiaktól, a főiskolát vagy egyetemet végzettekől, míg a 18–20 évesek, a 8 osztályt, vagy szakmunkásképzőt végzettek ezek mentén a jellemzők mentén is az átlagosnál kedvezőbb értékelést adtak.

Végezetül a tanfolyamokon résztvevőket pozitív benyomásaikról és negatív tapasztalataikról is kérdeztük, s arra is lehetőséget adtunk, hogy kifejhessék javaslataikat, véleményüket a Számalk munkájával kapcsolatban. (Természetesen ezek között a javaslatok között is akad majd olyan, amelyik azóta „érvényét veszítette”: egyrészt 4–5 év távlatából a kérdezettek sem tudták már olyan jól emlékezetükbe idézni akkori élményeiket, másrészt az azóta bekövetkezett változásokról sem mindegyikük értesült.)

A pozitív emlékek között a leggyakrabban a *jó légkör*, a jó társaság, a hallgatókkal kötött szakmai és emberi kapcsolatok hangzottak (17 százalék), de ugyanennyien voltak, akik egyértelmű szakmai szempontot, a különféle *gyakorlati foglalkozásokat*, a számítógépes munkát tekintik a tanfolyam legnagyobb erényének (17 százalék). A kérdezettek 12 százaléka a *jó, felkészült oktatókra* (személy szerint vagy általában említve őket) emlékszik vissza szívesen, s úgy tűnik, hogy a Számalk image-nek építésében az oktatók tevékenyen részt vesznek, hiszen a hajdani hallgatók további 6 százaléka az *oktatók figyelmességét*, segítőkészségét is kiemelte a pozitív benyomások sorából. A válaszokból az rajzolódik ki tehát, hogy a hallgatókat rengeteg szubjektív, érzelmi elem befolyásolta a tanfolyam során, mindezek mellett a szakmai szempontok – a *vizsgák és egyes tantárgyak pozitív megítélése* (7–6 százalék) valamint az oktatók szakmai felkészültsége – is pozitív benyomásokat ébresztett a résztvevőkben. (A hallgatók egynegyede nem tudott beszámolni semmi olyat mondani, amire a tanfolyamból szívesen emlékszik vissza.)

A válaszadók csaknem fele nem tudott kellemetlen élményt, rossz tapasztalatot említeni a tanfolyam idejéről, s azok közül, amelyek többektől elhangzottak egyik sem tekinthető túlzottan általános érvényűnek, viszonylag kevesen említették őket. 8 százaléknian a *vizsgarendszert*, az osztályozás módját kifogásolták, vagy elviekben, vagy valamilyen konkrét kellemetlenség kapcsán. Ugyanennyien voltak, akik *tanári felkészületlenségre* panaszkodtak, s azok is, akik az intézmény *gyenge számítógépes ellátottságát*, a jegyzetek elavultságát, korszerűtlenségét sérelmezték. A válaszok 7 százaléka a *körülményekkel való elégedetlenségre* utalt, például a tantermi hiányra, az időt emésztő utazgatásra, s ugyanennyien voltak, akiknek egy-egy *tantárgy* tanulása ellen volt kifogásuk. A válaszok 3 százaléka a gyakorlati órákat kevesellte, ugyanennyien pedig a hallgatói vagy a tanári érdektelenséget említették meg.

Szemerszki Mariann

HÁLÓZATFEJLESZTÉSI SÚLYPONTOK

A tankötelezettség teljesíthetősége eltérő iskolaszervezet esetén*

A tankötelezettséget meg kell különböztetnünk a tényleges beiskolázástól, illetve az iskolázás iránti lakossági (társadalmi) igényektől. Még ha föltételezzük is, hogy a mindenkori törvény „társadalmi igényeket” tükröz (ami egyébként nem föltétlenül áll), ez akkor sem jelenti a lakosság valóságos igényeit az iskolázás iránt.

Ahhoz, hogy az államilag előírt kötelezettséget teljesíteni lehessen, államilag kell biztosítani az iskolázás lehetőségét (kötelező és ingyenes népoktatás). Ennek alapvetően két formája van. Vagy pusztán előírják a tankötelezettséget, amelyet a fönnálló iskolatípusokban lehet teljesíteni, vagy pedig konkrét iskolatípust létesítenek a tankötelezettség teljesítésére.

* E vizsgálat a Művelődési és Köznevelési Minisztérium felkérésére készült